

MARKETING

ILMIY, AMALIY VA OMMABOP JURNAL

№12 – SON

9710 xalqaro daraja

№240874

ISSN: 3060-4621

2025-YIL, DEKABR

OPEN ACCESS

JURNALNING MAQSADI

Tadbirkorlik-biznes faoliyatini tashkil etishning marketing asoslarini, yo'nalishlari, echimlari, vositalarini yaratish va rivojlantirish

ALOQA UCHUN MA'LUMOTLAR

TEL: (97) 783-84-64

VEB-SAYT

www.marketingjournal.uz

ELEKTRON POCHTA:

info@marketingjournal.uz

TELEGRAM BOT:

[@marketingjournalbot](https://t.me/tidiumarketingjournal)

TELEGRAM KANAL:

<https://t.me/tidiumarketingjournal>

MUASSIS

"Tadbirkor va ishbilarmon" MCHJ

JURNALNING ILMIYLIGI

Marketing jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining **2024-yil 04-oktabrdagi 332/5 sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

INDEKSATSIYA

BOSH MUHARRIR

Xakimov Ziyodulla Axmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Yusupov Muxamadamin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor;

TAHRIR HAY'ATI:

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU, Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor;

Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna, i.f.d., prof., TDIU, "Marketing" kafedrasini mudiri;

Soliyev Axmadjon Soliyevich, i.f.d., NamDTU, "Marketing" kafedrasini professori;

Ikramov Murad Akramovich, i.f.d., TDIU "Marketing" kafedrasini professori;

Tursunov Boburjon Ortqimrziyevich, i.f.d., prof., TDIU, Iqtisodiy xavfsizlik kafedrasini mudiri, Xalqaro statistika instituti kengashi doimiy a'zosi;

Zarova Elena Viktorovna, i.f.d., G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti professori, Xalqaro statistika instituti kengashi doimiy a'zosi

Akramov Tohir Abdurahmonovich, i.f.d., TDIU, "Marketing" kafedrasini professori;

Ostonaqulova Gulnaraxon Muhammadyoqub qizi, i.f.d., TDIU, "Marketing" kafedrasini professori;

Samadov Asqarjon Mishomovich, i.f.n., TDIU, "Marketing" kafedrasini professori;

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxo'ja qizi, i.f.n., dots., TDIU Kengash kotibi;

Sobirov Azizbek Avazbekovich, PhD., TDIU, "Marketing" kafedrasini dotsenti;

Sadikov Shoxrux Shuxratovich, PhD, dots., TIU, Departament boshlig'i;

Musheva Shoirazimovna, i.f.n., SamSI, "Marketing" kafedrasini professori;

Kaxramonov Xurshidjon Shuxrat o'g'li, PhD., TDIU, "Marketing" kafedrasini dotsenti;

Djurabayev Otabek Djurabayevich, i.f.d., TDIU, "Innovatsion menejment" kafedrasini dotsenti;

Karimova Shirin Zoxid qizi, PhD, TDIU, "Axborot texnologiyalari" kafedrasini katta o'qituvchisi;

Mullabayev Baxtiyarjon Bulturbaevich, DSc., NamDTU, "Menejment" kafedrasini mudiri, dotsenti;

Fayzullayev Jaylonbek Sultonovich, DSc., TDIU, "Yashil iqtisodiyot" kafedrasini dotsenti;

Aliyev Yashnarjon Egamberdiyevich, DSc., TDIU, "Iqtisodiy va moliyaviy xavfsizlik" kafedrasini professori;

Bobojonov Azizjon Babaxanovich, DSc, TDIU, "Raqamli iqtisodiyot" kafedrasini dotsenti

Allayarov Shamsiddin Amanullayevich, DSc, prof., TDIU, "Savdo ishi" kafedrasini mudiri

Jumayev Olimjon Sadulloevich, DSc, Raqobat siyosati va iste'molchilar huquqlari tadqiqotlari markazi direktori;

Maxamadjanov Akbar Maxamadaliyevich, PhD., TDIU, Raqamli iqtisodiyot va axborot texnologiyalari fakulteti dekan muovini

Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., Alfraganus universiteti O'quv ishlari bo'yicha prorektor;

Abduvaxidov Abdumalik Maxkamovich, i.f.d., TDIU, "Turizm va servis" kafedrasini professori;

Kucharov Abrorjon Sobirjanovich, TDIU, "Biznes boshqaruvi va logistika" kafedrasini professori

Tuychiyev Alisher Jurayevich, Alfraganus University "Iqtisodiyot" fakulteti dekani, professor;

Nazarova Ra'no Rustamovna, TDIU, "Yashil" iqtisodiyot kafedrasini mudiri, Iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Usmonov Bunyod Aktam o'g'li, PhD, TDIU, Moliyaviy tahlil kafedrasini v.b.dotsenti;

Dehqonov Burxon Rustamovich, PhD., TDIU, Ilmiy tadqiqot faoliyatini tashkil etish bo'limi bosh mutaxassisi;

Turobova Hulkar Rustamovna, PhD., BuxDU, Yashil iqtisodiyot va agrobiznes kafedrasini dotsenti;

Bo'laev Umidjon Talant o'g'li, i.f.f.d., PhD., Toshkent arxitektura qurilish instituti "Iqtisodiyot va bo'chmas mulkni boshqarish" kafedrasini dotsenti;

Bayxonov Bahodirjon Tursunbayevich, i.f.d., DSc, NamDTU, "Menejment" kafedrasini dotsenti;

Maxmudov Toxirjon Olimjonovich, PhD., NamDTU, "Marketing" kafedrasini dotsenti;

Pardayev Sherzod Xolmurodovich, i.f.f.d., PhD., TDIU, "Yashil iqtisodiyot va barqaror biznes" kafedrasini dotsenti;

Beknazarov Behzod Baxtiyor o'g'li, PhD., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Samarqand filiali "Yashil iqtisodiyot va barqaror biznes" kafedrasini dotsent v.b.

Rajabova Moxichexra Abduxolikovna, PhD., Buxoro davlat universiteti marketing va menejment kafedrasini o'qituvchisi.

Ikromov Axmadjon Shavkat o'g'li, PhD., Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universitetining Ekonometrika va iqtisodiy modellashirish kafedrasini katta o'qituvchisi

Elektron nashr 655 sahifa. E'lon qilishga 2025-yil 25-dekabrda ruxsat etildi

MUNDARIJA

BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHDA “YASHIRIN” HAMDA “XUFYONA” IQTISODIYOTNI KAMAYTIRISH ZARURATINING EMPERIK TAHLILI	7
Nazarova Ra’no Rustamovna, Najmiddinov Yahyo Fazliddin o’g’li	
O’ZBEKISTONDA TIKUV KIYIMLARI BOZORINI RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI	23
Soliyev Axmadjon, Maxkamov Iqboljon	
IQTISODIY FAOLLIKNI BAHOLASHDA ILG’OR YONDASHUVLAR HAMDA O’ZBEKISTONDA BIZNES FAOLLIGI INDEKSINI JORIY ETISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI.....	32
Jumayev Olimjon Sadulloevich, To’ymatov Muzaffarjon Yoqubjon o’g’li	
FIRIBGARLIK HOLATLARINI AUDITORLIK TEKSHIRUVLARI ORQALI ANIQLASHNING NAZARIY ASOSLARI	40
Boltayev Abror Sayitmuradovich	
SANOAT TARMOG’INI RIVOJLANISHINING O’ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	47
Muxtarov Maxmudjon Marifovich	
PAXTA-TO’QIMACHILIK KLASSTERLARI FAOLIYATINI OPTIMALLASHTIRISHGA ZAMONAVIY USLUBIY YONDASHUVLAR	56
Yusupova Feruza Yo’ldosheva	
IQTISODIY ISLOHATLARNING MILLIY MODEL VA YANGI O’ZBEKISTON STRATEGIYASI ...	62
Srajdinova Nodira Shavkatovna	
TEMIRYO’L TRANSPORT KORXONALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING O’RNI.....	69
Eshboyev Ulug’bek Farxodovich	
PAXTA-TO’QIMACHILIK KLASSTERLARI FAOLIYATINI YANADA TAKOMILLASHTIRISH YO’LLARI	76
Yusupova Feruza Yo’ldosheva	
O’ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA VAKOLATLI IQTISODIY OPERATORLAR FAOLIYATINI TASHKIL ETISH VA BOSHQARISH	81
Ismatullayeva Shoiri Nurlibekovna	
SANOAT KORXONALARI DEMOGRAFIYASINING IQTISODIY SAMARADORLIKGA TA’SIRINING EKONOMETRIK MODELLARI	92
Xayitboev Abror Quvondiqovich	
O’ZBEKISTONDA LIZING XIZMATLARI KO’RSATISH JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	100
Xolov Bahodir O’ktamovich	
O’ZBEKISTON IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA TRANSPORT INFRATUZILMASI IMKONIYATLARIDAN FOYDALANISH HOLATI TAHLILI.....	107
Qo’ziboyev Umarbek Ulug’bekovich	
OLIY TA’LIM RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETINGNING O’RNI.....	114
Nishonov Dilshod Shamsidinovich	
ПРОМЫШЛЕННЫЙ ТУРИЗМ В УЗБЕКИСТАНЕ: КОМПЛЕКСНЫЙ АНАЛИЗ ГОТОВНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ УЗБЕКИСТАНА К ПРИЁМУ ПОСЕТИТЕЛЕЙ	121
Голышева Елена Вячеславовна, Адылова Диёра Улугбековна	
MINTAQANING QURILISH TIZIMIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH NAZARIYALARI.....	134
Aminov Sardorbek Sanjarbekovich	
MILLIY IQTISODIYOT RAQOBATBARDOSHLIGINI BAHOLASHDA MAHSULOT BOZORI REGULYATORI TIZIMINI QO’LLASHNING AXAMIYATI.....	139
Rustamov Narzillo Istamovich	
МАРКЕТИНГОВЫЕ ДЕТЕРМИНАНТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ДОВЕРИЯ К ТОВАРАМ НА РАЗВИВАЮЩИХСЯ РЫНКАХ.....	147
Абдурашидова Нигора Алишеровна, Кахрамонова Шахзода Дилмурод кизи, Болтаева Севинч Учкун кизи	
XIZMAT KO’RSATISH SOHASIDA STRATEGIK MENEJMENTNING ROLI VA AHAMIYATI	158
Alimova Dildora Damirovna, Aslonov Abdulla Xolmurodovich	

ICHKI AGRAR BOZOR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH ORQALI OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI MUSTAHKAMLASH YO'LLARI	169
Aliev Yashnarjon Egamberdievich	
INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNINGNI JORIY ETISH ORQALI TO'QIMACHILIK SANOATINING RAQOBATBARDOSHLIGI VA IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH	174
Xakimova Zebinisa Muzaffarovna	
MINTAQADA MAXSUS IQTISODIY ZONALAR RIVOJLANISHINING NAZARIY ASOSLARI	182
Abdullayeva Zulfiya Sadullayevna	
ВЛИЯНИЕ НЕЙРОМАРКЕТИНГА И ИНСТРУМЕНТОВ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ЭФФЕКТИВНОСТЬ ЦИФРОВОЙ РЕКЛАМЫ.....	187
Кахрамонов Хуршиджон Шухрат угли, Халикова Доно Джахангировна, Шавкатова Шахзода Шухратовна	
OILAVIY TADBIRKORLIKNING KAMBAG'ALLIK DARAJASINI QISQARTIRISHGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	202
Zaxidova Umida Farxodovna	
ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЕСТОРАННОГО БИЗНЕСА ЧЕРЕЗ ВНЕДРЕНИЕ И ПРОДВИЖЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ УСЛУГ	216
В.И. Назаров	
QURILISH TARMOG'IDA OLIB BORILAYOTGAN ISLOHOTLAR VA SOXANI RIVOJLANISH TENDENSIYALARIGA TA'SIRI	225
Arifdjanova Zilola Dilshodovna	
MINTAQADA TASHQI MEHNAT MIGRATSIYASI OQIMLARINI TA'MINLASH YO'LLARI.....	234
Zakirov Mir Timur Zakir o'g'li	
ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УКРАИНЕ И УЗБЕКИСТАНЕ: ВЫЗОВЫ СОВРЕМЕННОСТИ.....	242
Вдовиченко Лариса Юрьевна, Азизова Сайёра Хамидуллаевна	
ВЛИЯНИЕ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ НА УСТОЙЧИВОСТЬ И ИННОВАЦИОННОСТЬ ТРАНСПОРТНЫХ КОМПАНИЙ УЗБЕКИСТАНА	253
Кадирова Шарофат Амоновна	
РОЛЬ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО МАРКЕТИНГА В УСИЛЕНИИ ПОТРЕБИТЕЛЬСКОЙ ЛОЯЛЬНОСТИ.....	272
Кахрамонов Хуршиджон Шухрат угли, Ж.Ж. Буриева, З.А. Юсупбекова	
ВЛИЯНИЕ АВТОМОБИЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УЗБЕКИСТАНА НА ЭКОНОМИКУ СТРАНЫ	282
Абдухамидова Мафтуна Турсунали кизи	
TEMIR YO'L TRANSPORTI KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHDA KPI TIZIMINI QO'LLASH.....	290
Mahmudova Dilafruz Hasanovna	
FACTORS AND METHODOLOGICAL APPROACHES INFLUENCING THE INNOVATION MANAGEMENT MECHANISM IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM.....	299
Karimov Muzaffar Abdumalik ugli	
CRM-УПРАВЛЕНИЕ В СЕТЕВЫХ СУПЕРМАРКЕТАХ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН: РОЛЬ КЛИЕНТСКИХ ДАННЫХ, ПРОГРАММ ЛОЯЛЬНОСТИ И ОМНИКАНАЛЬНЫХ СТРАТЕГИЙ В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ РОЗНИЧНОЙ ТОРГОВЛИ	305
Юсупов Улугбек Шукруллаевич	
TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISHDA CRM TIZIMLARINING O'RNI	314
Xayitaliyev Nazirjon Yunusaliyevich	
CHAKANA SAVDO KORXONALARI TA'MINOT TIZIMIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH	323
Abduxalilova Laylo To'xtasinovna	
O'ZBEKISTONDA UY-JOY FONDINI BOSHQARISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASHNING ILG'OR XORIJIY TAJRIBALARIDAN FOYDALANISH	333
Raimov Otamurod Xolmurotovich	

O‘ZBEKISTONDA DAVLAT DASTURLARINING MOLİYAVIY IJROSINI TA’MINLASHDA MARKETINGDAN FOYDALANISH: EMPIRIK TAHLIL VA KONSEPTUAL MODEL.....	340
Primova Nigora Ikrom qizi	
HUDUDIY KICHIK SANOAT ZONALARINING SAMARADORLIGINI INTEGRALLASHGAN INDIKATORLAR TIZIMI ASOSIDA BAHOLASH	346
Jalolova Sarvinoz Ulug‘bek qizi	
KIMYO SANOATI KORXONALARINING ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGIGA EKOLOGIK VA INNOVATSION OMILLAR TA’SIRI	356
Akramov Bo‘ribek Faxriddin o‘g‘li	
MINTAQADA SOG‘LIQNI SAQLASH SOHASINING TUTGAN O‘RNI VA UNI RIVOJLANTIRISHNING OBYEKTIV ZARURIYATI.....	367
Boltayev Mag‘rurbek Allayarovich	
OLIY TA’LIM MUASSASASIDA ZAMONAVIY MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING O‘ZIGA XOS JIXATLARI.....	374
Maxmudov Faxriddin Umarovich	
QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA ISHLAB CHIQARISHNI SIFAT MENEJMENTI TAMOYILLARI ASOSIDA TASHKIL ETISHNI BAHOLASH.....	381
Achilov Ilmurad Nematovich	
O‘ZBEKISTON OZIYQ-OVQAT MAHSULOTLARI BOZORINI BARQAROR RIVOJLANISHINI TA’MINLASHDA STRATEGIK BOSHQARUV VA INSTITUTSIONAL YONDASHUVLAR	391
Tuychieva Begoyim Voxidjon qizi	
TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARI MARKETING FAOLIYATIDA MOTIVATSIYA YONDASHUVLARIDAN FOYDALANISH	400
Jalilov Jamshid G‘anijonovich	
INTEGRATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN TOURISM AND HOSPITALITY: A COMPARATIVE ANALYSIS AND ROADMAP FOR UZBEKISTAN.....	407
Safaeva Sayyora Rixsibayevna	
THE EVOLUTION AND METHODOLOGICAL INTEGRATION OF THE CONCEPT OF SUSTAINABLE USE	417
Kilichov Mukhriddin	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI STRATEGIK BOSHQARISHNING MAZMUNI, ASOSIY PRINSIPLARI VA FUNKSIONAL VAZIFALARI.....	433
Shakirova Madinaxon Gafurdjanovna	
BUXORO VILOYATI TURIZM XIZMATLARI JOZIBADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETING TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	442
Jalolov Otabek Oybek o‘g‘li	
OLIY TA’LIMDAGI BAHOLASH TIZIMI BO‘YICHA ISHONCH DARAJASINI ANIQLASH VA ISHONCH INDIKATORLARINI HISOBLASH METODLARI	451
Hakimov Hakimjon Abdullo o‘g‘li, Hakimova Gulnora Abdullo qizi	
TANQIDIY FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHDA VIRTUAL TA’LIM PLATFORMALARINING ROLI	459
Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi, Hakimova Gulnora Abdullo qizi, Bozorova Muazzam Hamid qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANISHIDA ZAMONAVIY AXBOROTLARNI O‘RNI.....	467
Samatov Azizbek Abdulaxatovich	
MOYLI EGINLAR YETISHTIRISHDA MARKETING STRATEGIYALARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI.....	473
Valiyeva Aziza Anvar qizi	
THE ECONOMIC AND ENVIRONMENTAL EFFICIENCY OF AGRIVOLTAIC SYSTEMS IN UZBEKISTAN’S AGRICULTURAL SECTOR	481
Amonov Sardor Zamon ugli	
AMORTIZATSIYA QILINADIGAN AKTIVLAR VA ULARNI HISOBGA OLIHNING OBYEKTIV ZARURATI.....	490
Aminboyev Jaloliddin Otabek o‘g‘li	

DON MAHSULOTLARI KORXONALARIDA MARKETING JARAYONLARINI YO'LGA QO'YILGANLIK HOLATI VA RIVOJLANISH VEKTORLARI.....	500
Kurbanova Dildora Abduraxmanovna	
SANOAT KORXONALARIDA MOLIVAVIY BARQARORLIKNI SHAKLLANTIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR.....	508
Salomova Sarvinoz Salimovna	
IJTIMOIIY-IQTISODIIY O'ZGARISHLAR SHAROITIDA CHAKANA SAVDO XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING XUSUSIYATLARI.....	515
Muxamedova Aziza Ravshanovna	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARINI ISHLAB CHIQRISHNING IQTISODIIY-STATISTIK TAHLILIGA DOIR.....	523
Saburov Jumanazar Saliyevich	
СОВРЕМЕННАЯ МОДЕЛЬ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО РЕСУРСА (HR) В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ	531
Амирджанова Ситора Суннат кизи, Шаюсупова Наргиза Тургуновна, Урозбоев Хайрулла Муродбой угли, Умаров Фаёзбек Суннатилла угли	
MAHSULOT TANNARXINI HISOBLASH USULLARNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI..	542
Djumanov Saitmurod Alibekovich	
TADBIRKORLIKDA RAQOBATBARDOSHLIKNI TA'MINLASHDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISH VA MENEJMENTNING O'ZARO TA'SIRI	549
Sultonboyeva Munira Baxodirovna	
CHAKANA SAVDO KORXONALARIDA TOVAR ZAXIRALARINI BOSHQARISH MASALALARI	558
Safarov Baxtiyor Djurakulovich	
IQTISODIIYOTDA TARKIBIIY O'ZGARISHLARNING O'RNI VA AHAMIYATI	566
Ochilov Akram Odilovich, Qo'ziboyeva Nargiza Hamro qizi	
JOZIBADOR TURISTIK MAHSULOTLARNI SHAKLLANTIRISH VA SIFATINI OSHIRISH YO'NALISHLARI.....	574
Mirzabayev Jamshid Irkinovich	
OLIIY TA'LIM MUASSASALARI BOSHQARUVIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING AHAMIYATI.....	581
Gafurov Anvar Bazarbayevich	
ЗНАЧЕНИЕ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ В УПРАВЛЕНИИ СТРАТЕГИЕЙ ПРЕДПРИЯТИЯ	591
Тарават Абдул Салам	
INNOVATSION IQTISODIIYOT SHAROITIDA QAYTA SUG'URTALASH INSTITUTLARI FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI VA YO'NALISHLARI	603
Sherov Sanjar Radjabovich	
BANKLAR VA MARKETING SIYOSATI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	613
Boboxo'jayeva Fotima Kaxramonovna	
ВЛИЯНИЕ АВТОМОБИЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УЗБЕКИСТАНА НА ЭКОНОМИКУ СТРАНЫ	619
Абдухамидова Мафтуна Турсунали кизи	
O'ZBEKISTONDA BIZNES VA TADBIRKORLIK: HOZIRGI HOLAT VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	626
Ravshanov Azizbek Ravshanovich	
OILAVIY TADBIRKORLIKNING KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHGA TA'SIRI: NAMANGAN VILOYATI BO'YICHA KO'P OMILLI EKONOMETRIK BAHOLASH	634
Ernazarova Nilufar Nozimjonovna	
MINTAQA SANOAT TUZILMASINING STRUKTURAVIY O'ZGARISHLARI VA IQTISODIIY O'SISH DINAMIKASI TAHLILI.....	644
G'aymatova Dilafro'z G'ofurjonovna	

TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI STRATEGIK BOSHQARISHNING MAZMUNI, ASOSIY PRINSIPLARI VA FUNKSIONAL VAZIFALARI

Shakirova Madinaxon Gafurdjanovna

Xalqaro Nordik universiteti mustaqil tadqiqotchisi

ORCID: 0009-0002-6589-487X

E-mail: madinochka_90@inbox.ru

Annotatsiya

Mazkur tadqiqotda tadbirkorlik subyektlarida innovatsion faoliyatni strategik boshqarishning mazmuni, asosiy prinsiplari va funksional vazifalari ilmiy-nazariy va tahliliy jihatdan o'rganilgan. Tadqiqot davomida innovatsion faoliyatni strategik rejalashtirish, uni amalga oshirish va strategik nazorat qilish bosqichlarining o'zaro bog'liqligi asoslab berilgan. Respublika miqyosida olib borilgan tahlillar asosida innovatsion faoliyatni strategik boshqarish tadbirkorlik subyektlarining raqobatbardoshligini oshirish, resurslardan samarali foydalanish hamda barqaror iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega ekanligi aniqlangan. Tadqiqotda sifat tadqiqot usullari, jumladan, tizimli va qiyosiy tahlil, kontent-tahlil hamda ilmiy umumlashtirish metodlaridan foydalanilgan. Olingan natijalar tadbirkorlik subyektlarida innovatsion boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: innovatsion faoliyat, strategik boshqaruv, tadbirkorlik subyektlari, strategik rejalashtirish, strategiyani amalga oshirish, strategik nazorat, raqobatbardoshlik, innovatsion rivojlanish, boshqaruv prinsiplari.

Аннотация

В данном исследовании с научно-теоретической и аналитической точек зрения изучены содержание, основные принципы и функциональные задачи стратегического управления инновационной деятельностью в субъектах предпринимательства. В ходе исследования обоснована взаимосвязь этапов стратегического планирования инновационной деятельности, её реализации и стратегического контроля. На основе анализа, проведённого в республиканском масштабе, установлено, что стратегическое управление инновационной деятельностью имеет важное значение для повышения конкурентоспособности субъектов предпринимательства, эффективного использования ресурсов и обеспечения устойчивого экономического развития. В исследовании применены качественные методы, в том числе системный и сравнительный анализ, контент-анализ и научное обобщение. Полученные результаты служат основой для разработки научно-практических рекомендаций по совершенствованию механизмов инновационного управления в субъектах предпринимательства.

Ключевые слова: инновационная деятельность, стратегическое управление, субъекты предпринимательства, стратегическое планирование, реализация стратегии, стратегический контроль, конкурентоспособность, инновационное развитие, принципы управления.

Abstract

This study explores the content, key principles, and functional tasks of strategic management of innovation activity in entrepreneurial entities from a scientific-theoretical and analytical perspective. The research substantiates the interrelation between the stages of strategic planning, implementation, and strategic control of innovation activities. Based on nationwide analysis, it has been determined that strategic management of innovation activity plays a crucial role in enhancing the competitiveness of entrepreneurial entities, ensuring efficient use of resources, and promoting sustainable economic development. The study employs qualitative research methods, including systematic and comparative analysis, content analysis, and scientific generalization. The results serve as a basis for developing scientific and practical recommendations aimed at improving innovation management mechanisms within entrepreneurial entities.

Keywords: innovation activity, strategic management, entrepreneurial entities, strategic planning, strategy implementation, strategic control, competitiveness, innovation development, management principles.

KIRISH

Hozirgi jadal rivojlanayotgan iqtisodiy muhitda innovatsiyalar raqobat ustunligini ta'minlash, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish hamda barqaror iqtisodiy o'sishga erishishning muhim omili sifatida namoyon bo'lmoqda. Ayniqsa, tadbirkorlik subyektlari faoliyatida innovatsiyalarni strategik boshqarish jarayoni faqatgina yangi texnologiyalarni joriy etish bilan cheklanib qolmay, balki ularni korxonaning uzoq muddatli maqsadlariga mos ravishda rejalashtirish, samarali tashkil etish, monitoring qilish va natijadorligini baholashni ham o'z ichiga oladi. Shu jihatdan mazkur jarayon tadbirkorlik subyektlarining barqaror rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi.

O'zbekiston Respublikasida innovatsion rivojlanishga asoslangan iqtisodiy modelga o'tish so'nggi yillarda davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilandi. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevral PF-4947-sonli bilan tasdiqlangan O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida¹gi Farmoni¹ ilmiy-texnik yutuqlarga tayangan yuqori texnologiyali ishlab chiqarishlarni rivojlantirish, shuningdek, innovatsion g'oyalar va ishlanmalarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash muhim vazifalar qatoriga kiritilgan. Ushbu strategiyada innovatsion rivojlanish mamlakat iqtisodiyotining barqaror va uzluksiz o'sishini ta'minlovchi aso siy omillardan biri sifatida e'tirof etilgan.

Bundan tashqari, O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 24-iyul O'RQ-630-son "Innovatsion faoliyat to'g'risida"gi Qonuni innovatsiyalarni boshqarishning huquqiy-me'yoriy asoslarini yanada takomillashtirdi. Mazkur qonunning 4-moddasida innovatsion siyosatning ustuvor tamoyillari sifatida ilmiy-tadqiqot faoliyatini rag'batlantirish, mavjud resurslardan oqilona foydalanish, texnologiyalar transferi

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevral PF-4947-son "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni., <https://lex.uz/uz/docs/-3107036>

mexanizmlarini rivojlantirish hamda innovatsion infratuzilmani shakllantirish kabi yo‘nalishlar belgilab berilgan¹.

Xalqaro tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, tadbirkorlik subyektlarida innovatsion faoliyatni strategik boshqarish raqobatbardoshlikni ta‘minlashning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. OECD ma‘lumotlariga ko‘ra, innovatsion strategiyaga ega bo‘lgan korxonalar mehnat unumdorligi bo‘yicha innovatsiyasiz faoliyat yurituvchi korxonalarga nisbatan o‘rtacha 20–25 foiz yuqori natijalarga erishmoqda. Shuningdek, World Bank tadqiqotlarida qayd etilishicha, innovatsiyalarni strategik rejalashtirish asosida boshqaradigan kichik va o‘rta biznes subyektlarining eksportga chiqish ehtimoli 1,5 barobar yuqori bo‘lib, bu ularning global qiymat zanjirlariga integratsiyalashuvini tezlashtiradi. Ushbu holat innovatsion faoliyatni faqat texnologik yangilanish sifatida emas, balki strategik boshqaruv obyekti sifatida ko‘rib chiqish zarurligini tasdiqlaydi.

Innovatsion faoliyatni strategik boshqarishning asosiy prinsiplari va funksional vazifalari xalqaro statistikada ham yaqqol namoyon bo‘lmoqda. World Intellectual Property Organization (WIPO) hisobotlariga ko‘ra, 2023-yilda ilmiy-tadqiqot va tajriba-konstruktorlik ishlariga (R&D) YalMning 2 foizidan ortig‘ini yo‘naltirgan mamlakatlarda yuqori texnologiyali mahsulotlar ulushi umumiy sanoat ishlab chiqarishida 35–45 foizni tashkil etgan. Korxonalar darajasida esa innovatsion faoliyatni strategik boshqarishning asosiy vazifalari sifatida innovatsion maqsadlarni aniqlash, resurslarni samarali taqsimlash, innovatsion risklarni boshqarish hamda natijalarni monitoring va baholash mexanizmlarini joriy etish ko‘rsatiladi. Ushbu funksional yondashuv tadbirkorlik subyektlarining uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta‘minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanini xalqaro amaliyot tasdiqlamoqda.

ADABIYOTLAR SHARHI

Tadbirkorlik subyektlarida innovatsion faoliyatni strategik boshqarish masalasi so‘nggi yillarda iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, raqobatbardoshlikni oshirish va barqaror rivojlanishni ta‘minlash nuqtai nazaridan ilmiy tadqiqotlarning muhim yo‘nalishiga aylangan. Mazkur yo‘nalishda olib borilgan ilmiy izlanishlar innovatsion faoliyatning mazmuni, uni strategik boshqarish prinsiplari hamda funksional vazifalarini aniqlashga qaratilgan bo‘lib, turli mamlakatlar tajribasida ushbu jarayonning samaradorligi nazariy va amaliy jihatdan asoslab berilgan. Shu sababli, mavjud ilmiy adabiyotlarni tizimli tahlil qilish tadbirkorlik subyektlarida innovatsion faoliyatni strategik boshqarishning konseptual asoslarini aniqlash, ilg‘or yondashuvlarni umumlashtirish hamda milliy iqtisodiyot sharoitida qo‘llash imkoniyatlarini belgilashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Mladenovaning tadqiqoti tadbirkorlik subyektlarida innovatsiyalarni qabul qilish jarayonida menejmentning roli va yetakchilik omillariga bag‘ishlangan. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, strategik boshqaruvda rahbariyatning innovatsiyalarga

¹ O‘zbekiston Respublikasining 2020-yil 24-iyul O‘RQ-630-son. “Innovatsion faoliyat to‘g‘risida”gi Qonuni <https://lex.uz/uz/docs/-4910391>

nisbatan ochiqqligi va risklarni qabul qilishga tayyorligi innovatsion faoliyat samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Muallif innovatsion faoliyatni strategik boshqarishda tashabbuskorlik, motivatsiya va ichki muhitni rivojlantirish asosiy funksional vazifalar qatoriga kirishini asoslab beradi. Bu yondashuv innovatsion faoliyatning inson omiliga bog'liqligini ochib beradi.

Kagumu tomonidan o'tkazilgan sistematik adabiyotlar sharhida kichik va o'rta biznes subyektlarida strategik boshqaruv amaliyotlari va innovatsion faoliyat o'rtaidagi bog'liqlik tahlil qilingan. Tadqiqotda innovatsiyalarni strategik rejalashtirish korxonaning bozor ulushi, rentabelligi va raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qilishi ko'rsatib berilgan. Muallif innovatsion faoliyatni strategik boshqarishning asosiy vazifalari sifatida maqsadlarni aniqlash, resurslardan samarali foydalanish va monitoring tizimini joriy etishni alohida ta'kidlaydi. Ushbu ish innovatsion strategiyaning amaliy natijalarga yo'naltirilganligini ko'rsatadi.

J. M. Gonzalez-Varona, J. López-Paredes, D. Poza va F. Acebes tomonidan olib borilgan tadqiqotda kichik va o'rta biznes subyektlarida innovatsion faoliyatni strategik boshqarish jarayonini raqamli transformatsiya kontekstida tahlil qilgan. Tadqiqotda innovatsion strategiyaning muvaffaqiyati tashkilot ichidagi bilimlar almashinuvi, xodimlar kompetensiyasi va moslashuvchan boshqaruv tuzilmasiga bevosita bog'liqligi isbotlangan. Mualliflar innovatsiyalarni strategik boshqarish faqat texnologik yangilanish emas, balki tashkiliy madaniyat va menejment qarorlarining uyg'unligini talab etuvchi kompleks jarayon ekanini ta'kidlaydi. Ushbu yondashuv tadbirkorlik subyektlarining uzoq muddatli barqarorligini ta'minlashda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Shakirovaning ilmiy ishida milliy innovatsion tizim sharoitida tadbirkorlik subyektlarida innovatsion faoliyatni strategik boshqarish mexanizmlari chuqur tahlil qilingan. Muallif innovatsion faoliyatni boshqarishda davlat siyosati, institutlar va infratuzilmaning o'rni muhim ekanini asoslaydi. Shuningdek, innovatsion strategiyalarni ishlab chiqishda hududiy va tarmoqlar kesimidagi xususiyatlarni hisobga olish zarurligi ko'rsatib beriladi. Ushbu tadqiqot O'zbekiston sharoitida innovatsion boshqaruvning nazariy va amaliy asoslarini ochib beradi.

METODOLOGIYA

Mazkur tadqiqotda tadbirkorlik subyektlarida innovatsion faoliyatni strategik boshqarishning mazmuni, asosiy prinsiplari va funksional vazifalari respublika miqyosida kompleks tarzda tahlil qilindi. Tadqiqot jarayonida O'zbekiston Respublikasida faoliyat yuritayotgan turli mulkchilik shaklidagi tadbirkorlik subyektlari, shuningdek, innovatsion rivojlanish sohasiga oid normativ-huquqiy hujjatlar, davlat dasturlari va strategik konsepsiyalar o'rganildi. Tadqiqotning hududiy qamrovi respublika miqyosini o'z ichiga olib, tahlil jarayonida iqtisodiyot tarmoqlari kesimida innovatsion boshqaruv yondashuvlarining umumiy va xos jihatlari aniqlashga e'tibor qaratildi.

Tadqiqotda asosan sifat tadqiqot usullari (qualitative research methods) qo'llanildi. Jumladan, ilmiy adabiyotlar va normativ-huquqiy hujjatlarni tahlil qilish, qiyosiy va tizimli yondashuv, kontent-tahlil hamda ekspert baholash usullaridan

foydalanildi. Ushbu metodlar orqali innovatsion faoliyatni strategik boshqarishning nazariy asoslari, boshqaruv prinsiplari va funksional vazifalari chuqur o'rganilib, xalqaro va milliy tajribalar taqqoslandi. Sifat tadqiqot usullarining qo'llanilishi tadbirkorlik subyektlarida innovatsion jarayonlarning boshqaruv mexanizmlarini chuqur anglash imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Strategik boshqaruv tushunchasi iqtisodiy va menejment fanlarida keng tadqiq etilgan bo'lib, turli mualliflar tomonidan mazkur kategoriya mazmuni, vazifalari va amaliy ahamiyati turlicha yondashuvlar asosida talqin etilgan. Ayrim tadqiqotchilar strategik boshqaruvni tashkilotning uzoq muddatli rivojlanishini ta'minlovchi rejalashtirish va qarorlar tizimi sifatida izohlagan bo'lsa, boshqalari uni tashqi muhitdagi o'zgarishlarga moslashish, raqobatbardoshlikni ta'minlash hamda innovatsion ustunlikka erishish mexanizmi sifatida baholaydi. Shu bois, strategik boshqaruv tushunchasiga oid turli ilmiy yondashuvlarni tizimli tarzda ko'rib chiqish mazkur kategoriyaning mohiyatini chuqurroq anglash imkonini beradi.

1-jadval.

Asosiy yondashuvlar doirasida ayrim mualliflar tomonidan berilgan “strategik boshqaruv” tushunchalari¹

“Strategik boshqaruv»” tushunchasining ta’rifi	Muallif
“Bu – strategik diagnostikadan boshlanib, kompaniyani ketma-ket amalga oshiriladigan qadamlar orqali boshqaradigan hamda natijada yangi mahsulotlar, bozorlari va texnologiyalarini hamda yangi yetakchi xususiyatlarni yaratishga olib keladigan har tomonlama jarayon.” ²	I.Ansoff
“Bu jarayon menejerlar tashkilotning uzoq muddatli rivojlanish yo‘nalishlarini, uning aniq maqsadlarini belgilab, barcha mumkin bo‘lgan ichki va tashqi sharoitlarni hisobga olgan holda ushbu maqsadlarga erishish strategiyalarini ishlab chiqadi va tanlangan harakatlar rejasini amalga oshirishga qabul qiladi.” ³	A.Tompson
“Tashkilotni boshqarish inson salohiyatiga tayangan holda tashkil etilib, ishlab chiqarish faoliyatini iste‘molchilarning talablariga yo‘naltiradi, moslashuvchan javob beradi va atrof-muhit chaqiriqlariga javoban o‘z vaqtida o‘zgarishlar kiritadi, bu esa raqobatbardosh ustunliklarga erishishni ta‘minlaydi va natijada tashkilotning uzoq muddatli istiqbolda omon qolishi hamda o‘z maqsadlariga erishish imkonini beradi.” ⁴	O. Vixanskiy
“Kelajakdagi kompaniya imidjini ko‘rish va tashqi muhit o‘zgarishlarini hisobga olgan holda yangilanishga qodir dinamik tashkiliy qobiliyatlarga asoslangan, raqobatchilarga noma'lum iqtisodiy foydalarni (rentabellikni) egallashni ta'minlaydigan biznes-modelga asoslangan proaktiv boshqaruv uslubi.” ⁵	V.Katkalo
“Strategik menejment – bu tashkilot rahbarlariga ushbu ish uchun javobgarlik yuklatilgan holda, tashkilot strategiyasini ishlab chiqish orqali strategik raqobatbardoshlik va qarorlar samaradorligini ta'minlash nazariyasi va amaliyotidir.” ⁶	R.Fatxuddinov

¹ Muallif ishlanmasi

² Ансофф, И. Стратегическое управление. Пер. с англ. — М.: Экономика, 2009. — 331 с.

³ Томпсон. — мл., А.А., Стрикленд III, А. Дж. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации для анализа: Пер. с англ. - М.: Вильямс, 2007. — 928 с.

⁴ Виханский, О.С. Стратегическое управление. — М.: Изд-во Гардарики, 2002. — 292 с.

⁵ Каткало, В. С. Эволюция теории стратегического управления: [монография] / В. С. Каткало; Санкт-Петербургский гос. ун-т, Высш. шк. менеджмента. — 2-е изд. — [Санкт-Петербург]: Изд. дом Санкт-Петербургского ун-та, 2008. — 546 с.

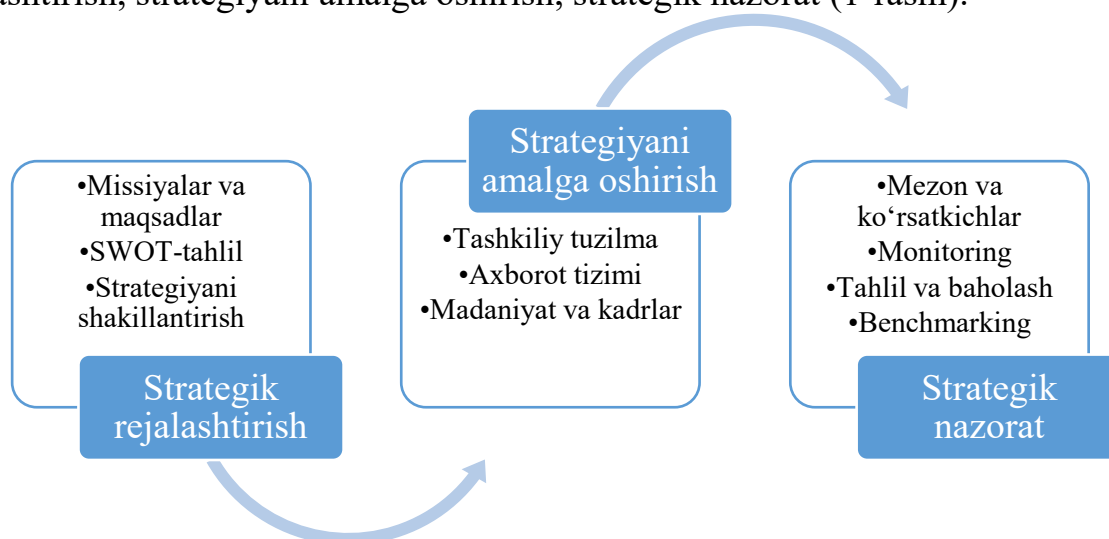
⁶ Фатхутдинов, Р.А. Стратегический менеджмент: Учеб. для студентов вузов, обучающихся по спец. и направлению «Менеджмент» — 5-е изд., испр. и доп. — М: Дело, 2002.

“Strategik boshqaruv»” tushunchasining ta’rifi	Muallif
“Tashkilotni boshqarish tizimi bo‘lib, uning asosida strategik rejalashtirish va joriy hamda strategik qarorlarni muvofiqlashtirish, strategiyani amalga oshirishni tuzatish va nazorat qilish mexanizmlari yotadi. ¹	G.Kleyner

Jadvalda keltirilgan ta’riflar tahlili shuni ko‘rsatadiki, strategik boshqaruv tushunchasi mualliflar tomonidan turli nuqtai nazardan yoritilgan bo‘lsa-da, ularning barchasini umumlashtiruvchi jihat tashkilotning uzoq muddatli rivojlanishini ta’minlashga qaratilgan boshqaruv faoliyati ekanligidir. Mazkur ta’riflarda strategik rejalashtirish, tashqi va ichki muhit omillarini hisobga olish, raqobatbardoshlikni oshirish hamda samarali qarorlar qabul qilish muhim elementlar sifatida namoyon bo‘ladi. Ushbu yondashuvlar tadbirkorlik subyektlarida innovatsion faoliyatni strategik boshqarishning nazariy asoslarini shakllantirishda muhim ilmiy manba bo‘lib xizmat qiladi.

Tadbirkorlik subyektlarida innovatsion faoliyatni strategik boshqarish uzluksiz va tizimli jarayon bo‘lib, u strategik rejalashtirish, strategiyani amalga oshirish hamda strategik nazorat bosqichlarining o‘zaro uzviy bog‘liqligiga asoslanadi. Mazkur jarayon korxonaning missiyasi va maqsadlarini aniqlashdan boshlanib, tashqi va ichki muhitni tahlil qilish, resurslarni samarali taqsimlash hamda boshqaruv qarorlarini izchil amalga oshirish orqali rivojlanadi. Shu nuqtai nazardan, strategik boshqaruvning asosiy bosqichlarini vizual model ko‘rinishida ifodalash ushbu jarayonning mantiqiy ketma-ketligi va funksional bog‘liqligini yaqqol namoyon etadi.

O‘quv va ilmiy adabiyotlarni sarhisob qiladigan bo‘lsak, strategik menejment jarayon sifatida uchta shunday blok ko‘rinishida ifodalanishi mumkin: strategik rejalashtirish, strategiyani amalga oshirish, strategik nazorat (1-rasm).

1-rasm. Strategik boshqaruv jarayoni²

¹ Клейнер, Г.Б. Сущность и структура стратегии предприятия //Современная конкуренция. — 2008.- №6(12). — С. 114-130

² Стратегическое управление: учеб. / А.Л. Гапоненко, А.П. Панкрухин. -3 изд., — М.: Омега-Л, 2008. — 464 с.

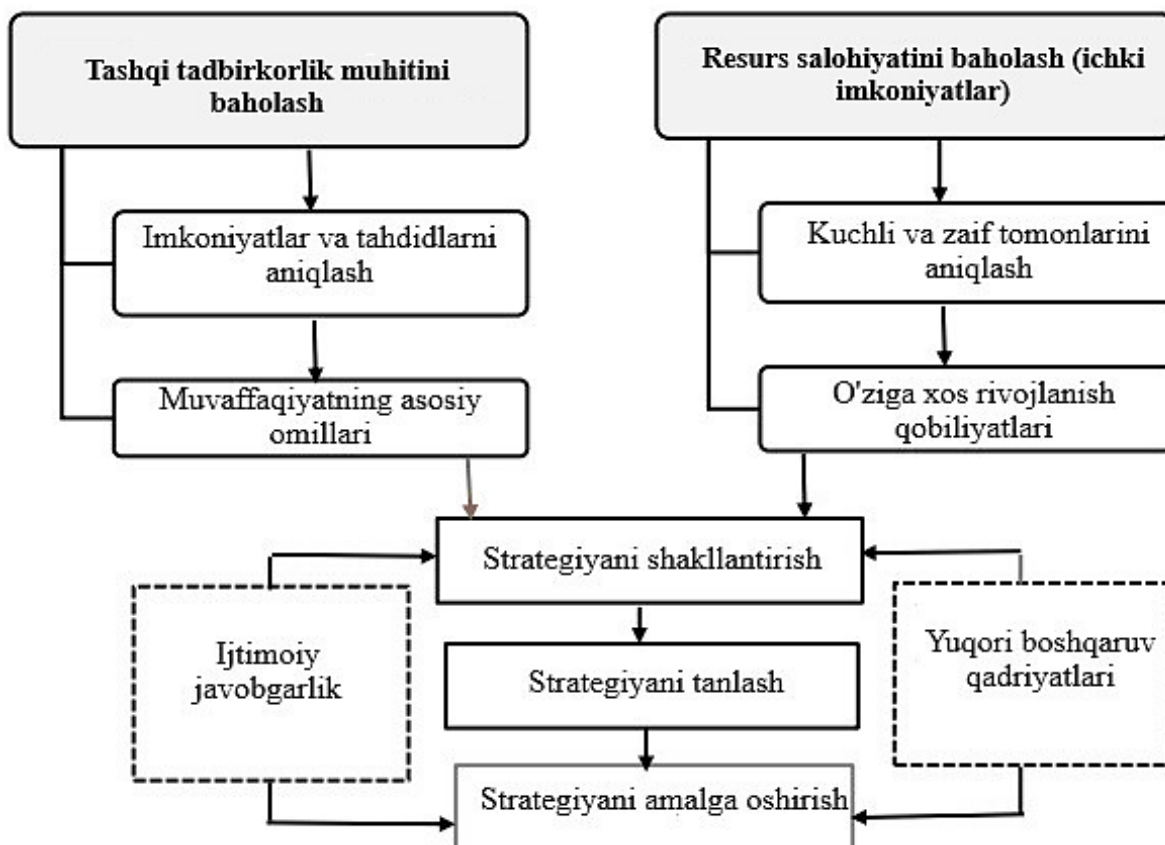
Rasmda keltirilgan strategik boshqaruv modeli tahlili shuni ko'rsatadiki, strategik rejalashtirish, strategiyani amalga oshirish va strategik nazorat bir-birini to'ldiruvchi va takrorlanuvchi jarayonlar hisoblanadi. Xususan, strategik rejalashtirish bosqichida aniqlangan maqsad va ustuvor yo'nalishlar amalga oshirish jarayonida tashkiliy tuzilma, axborot tizimi hamda inson resurslari orqali hayotga tatbiq etiladi, strategik nazorat esa belgilangan mezonlar asosida natijalarni baholash va zarur hollarda strategiyaga tuzatishlar kiritish imkonini beradi. Ushbu model tadbirkorlik subyektlarida innovatsion faoliyatni samarali boshqarishning konseptual asosini tashkil etadi.

Strategik nazorat bosqichini aks ettiruvchi elementlar tahlili shuni ko'rsatadiki, monitoring, baholash va benchmarking mexanizmlaridan foydalanish strategik boshqaruvning ajralmas qismi hisoblanadi. Xalqaro amaliyotda strategik nazorat tizimini joriy etgan korxonalarda rejalashtirilgan innovatsion ko'rsatkichlarga erishish darajasi 1,4–1,6 barobar yuqori ekani aniqlangan. Mezon va indikatorlar asosida doimiy baholash strategik xatoliklarni erta aniqlash va moslashuvchan tuzatishlar kiritish imkonini beradi.

Tadbirkorlik subyektlarida strategik boshqaruvni samarali tashkil etish tashqi muhit omillari, ichki resurslar va boshqaruv salohiyatini kompleks baholashni talab etadi. Mazkur jarayonda strategiyani shakllantirish faqat bozor sharoitlarini tahlil qilish bilan cheklanib qolmay, balki korxonaning ichki imkoniyatlari, raqobat ustunliklari hamda ijtimoiy mas'uliyat omillarini ham hisobga olishni taqozo etadi. Shu nuqtai nazardan, Garvard Biznes Maktabi tomonidan ishlab chiqilgan strategik boshqaruv modeli tashqi va ichki muhit tahlilini uyg'unlashtirgan holda strategiyani shakllantirish va amalga oshirish jarayonlarini tizimli asosda yoritib beruvchi muhim konseptual yondashuv hisoblanadi.

3-rasmda keltirilgan Garvard Biznes Maktabi modeli tahlili shuni ko'rsatadiki, strategiyani shakllantirish va amalga oshirish jarayoni tashqi tadbirkorlik muhitidagi imkoniyatlar va tahdidlar, shuningdek, korxonaning ichki resurs salohiyati va o'ziga xos rivojlanish qobiliyatlari o'rtasidagi muvozanatga asoslanadi. Modelda ijtimoiy javobgarlik va yuqori boshqaruv kadrlarining roli alohida e'tirof etilib, strategik qarorlarning samaradorligi aynan ushbu omillar bilan bevosita bog'liqligi ko'rsatilgan. Ushbu yondashuv tadbirkorlik subyektlarida innovatsion faoliyatni strategik boshqarishda kompleks va barqaror strategiyalarni ishlab chiqish imkonini beradi.

Rasmlar asosida o'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, tadbirkorlik subyektlarida innovatsion faoliyatni strategik boshqarish yopiq va bir martalik jarayon emas, balki doimiy takomillashib boruvchi siklik tizimdir. Strategik rejalashtirish, amalga oshirish va nazorat bosqichlarining o'zaro uyg'unligi innovatsion faoliyat samaradorligini oshirish, raqobatbardoshlikni mustahkamlash hamda barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Ushbu xulosalar respublika miqyosida innovatsion boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish zarurligini yana bir bor tasdiqlaydi.

3-rasm. Garvard biznes maktabi modeli¹

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, tadbirkorlik subyektlarida innovatsion faoliyatni strategik boshqarish zamonaviy iqtisodiy sharoitda raqobatbardoshlikni ta'minlash va barqaror rivojlanishga erishishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Innovatsion faoliyatni samarali boshqarish faqat yangi texnologiyalarni joriy etish bilan cheklanmay, balki uni korxonaning uzoq muddatli maqsadlari bilan uyg'unlashtirilgan strategik rejalashtirish, amalga oshirish va nazorat qilish jarayonlarini o'z ichiga oladi. Ushbu yondashuv tadbirkorlik subyektlarining bozor sharoitlariga moslashuvchanligini oshiradi.

Tahlillar natijasida strategik boshqaruvning asosiy prinsiplari – tizimlilik, uzluksizlik, moslashuvchanlik, natijadorlik va innovatsion yo'naltirilganlik innovatsion faoliyat samaradorligini belgilovchi muhim omillar ekanligi aniqlandi. Strategik rejalashtirish bosqichida missiya va maqsadlarning aniq belgilanishi, tashqi va ichki muhitni chuqur tahlil qilish hamda ustuvor yo'nalishlarni tanlash innovatsion qarorlarning asoslanganligini ta'minlaydi. Bu esa resurslardan samarali foydalanish va strategik xatoliklar xavfini kamaytirishga xizmat qiladi.

Innovatsion strategiyani amalga oshirish va strategik nazorat mexanizmlarining mavjudligi tadbirkorlik subyektlarida innovatsion faoliyatning uzluksizligini ta'minlaydi. Tashkiliy tuzilma, axborot tizimlari va inson resurslarining rivojlanganligi

¹ Muallif tomonidan A.N.Petrovning "Zamonaviy strategik menejment" darsligi manbalari asosida tayyorlangan

strategiyaning amaliy natijalarini belgilovchi asosiy funksional vazifalar sifatida namoyon bo‘ladi. Strategik nazorat esa monitoring va baholash orqali strategik qarorlarni o‘z vaqtida takomillashtirish imkonini beradi.

Tadbirkorlik subyektlarida innovatsion faoliyatni strategik boshqarishning samarali modeli ularning iqtisodiy barqarorligi, raqobat ustunligini mustahkamlash hamda milliy iqtisodiyotda innovatsion rivojlanish jarayonlarini jadallashtirishga xizmat qiladi. Mazkur tadqiqot natijalari respublika miqyosida innovatsion boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish va tadbirkorlik subyektlarining innovatsion salohiyatini oshirish uchun ilmiy-amaliy asos bo‘lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevral PF-4947-son “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni, <https://lex.uz/uz/docs/-3107036>
2. O‘zbekiston Respublikasining 2020-yil 24-iyul O‘RQ-630-son. “Innovatsion faoliyat to‘g‘risida”gi Qonuni <https://lex.uz/uz/docs/-4910391>
3. Томпсон. — мл., А.А., Стрикленд III, А. Дж. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации для анализа: Пер. с англ. - М.: Вильямс, 2007. — 928 с.
4. Ансофф, И. Стратегическое управление. Пер. с англ. — М.: Экономика, 2009. — 331 с.
5. Виханский, О.С. Стратегическое управление. — М.: Изд-во Гардарики, 2002. — 292 с.
6. Катькало, В. С. Эволюция теории стратегического управления: [монография] / В. С. Катькало; Санкт-Петербургский гос. ун-т, Высш. шк. менеджмента. — 2-е изд. — [Санкт-Петербург]: Изд. дом Санкт-Петербургского ун-та, 2008. — 546 с.
7. Фатхутдинов, Р.А. Стратегический менеджмент: Учеб. для студентов вузов, обучающихся по спец. и направлению «Менеджмент» — 5-е изд., испр. и доп. — М: Дело, 2002.
8. Клейнер, Г.Б. Сущность и структура стратегии предприятия // Современная конкуренция. — 2008.- №6(12). — С. 114-130
9. Стратегическое управление: учеб. / А.Л. Гапоненко, А.П. Панкрухин. -3 изд., — М.: Омега-Л, 2008. — 464 с.
10. Шакирова, М. (2024). Особенности стратегического управления инновациями на предприятии. Экономическое развитие и анализ, 2(8), 139-147.

Marketing

ilmiy, amaliy va ommabop jurnali

Muharrir:

Ingliz tili muharriri:

Rus tili muharriri:

Musahhih:

Sahifalovchi va dizaynerlar:

Xakimov Ziyodulla Axmadovich

Tursunov Boburjon Ortiqmirzayevich

Kaxramonov Xurshidjon Shuxrat o'g'li

Karimova Shirin Zoxid qizi

Sadikov Shoxrux Shuxratovich

Abidjonov Nodirbek Odijon o'g'li

2025-yil, dekabr, 12-son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqola, ommabop maqola, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta: info@marketingjournal.uz

Bot: [@marketingjournalbot](https://t.me/@marketingjournalbot)

Tel.: +998977838464, +998939266610

Jurnalning rasmiy sayti: <https://marketingjournal.uz>

Marketing jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2024-yil 04-oktabrdagi 332/5 sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali 2024-yil 15-martdan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **C-5669517** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. **Litsenziya raqami: №240874**

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnalining xalqaro darajasi: **9710**. ГОСТ 7.56-2002 "Seriya nashrlarning xalqaro standart raqamlanishi" davlatlari standartlari talablari. **Berilgan ISSN tartib raqami: 3060-4621**